

Ἀγαπητέ μοι φίλε κ. Ἀρσένη,

ΔΕΝ ὑπάρχει μεγαλειτέρα εὐχαρίστησις ἀπὸ ἐκείνην, ποῦ δοκιμάζει κανεὶς ξαναβλέ-
πων ἔτσι ξαφνικά ἓνα φίλον τοῦ ποῦ ἐνόμιζε πρὸ δεκαετίας πεθαμένον. Τί εὐτυ-
χία ἀλήθεια! Στὸν φίλον αὐτὸν ξαναβρίσκει τὰ παλῆά του χρόνια. Ἔτσι κ' ἐγὼ ὑπεδέ-
χθην τὸν ὥραϊον τόμον τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» ποῦ παρουσιάζεται ἔπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια
ἀκουσίας ἀφανείας. Μοῦ θύμισε πολλὰ πράγματα. Μοῦ θύμισεν ὅτι πρὸ δεκαπέντε χρό-
νων, διὰ ἡλθα φοιτητῆς σιάς Ἀθήνας, μίαν ἡμέραν παρουσιάσθηκα στὸ καλλιτεχνικὸ
σπουδαστήριον τοῦ κ. Ἰ. Ἀρσένη, δειλός, ἀγνωστος καὶ τοῦ παρουσίασα ἓνα χειρόγραφόν
μου, τὸ ὁποῖον, χωρὶς νὰ τὸ ἀξίξῃ, εὐόηκε μὴ γωνιὰ τοῦ Ἡμερολογίου γιὰ νὰ στριμω-
χθῇ ντροπαλὸ σιμὰ εἰς ἕλην τῶσων ἄλλων γνωστῶν ὀνομάτων. Μοῦ θύμισε τὰ πρῶτα
καρδιοχτύπια, τίς πρῶτες εὐχαρίστησεις ἐνὸς ἀνθρώπου, ποῦ ἀγκαλιάζει τὸ ἀάριστον
αὐτὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐργάτη τῆς πέννας (ἐπάγγελμα ποῦ ἔχει — τὸ ξέρεις πολὺ καλά, φί-
λατέ μου Ἰωάννη — δορυφόρον τοῦ τῆν φτώχειαν).

Γι' αὐτὸ ξαναγνώριζω μὲ ἀγάπην τοὺς κόλπους — στίς σελίδες ἤθελα νὰ πῶ — τῆς
φιλιτάτης «Ποικίλης Στοᾶς» καὶ ταπεινὸς ἐργάτης προσφέρω κ' ἐγὼ ἓνα πετράδι, λυ-
πημένος ὅτι δὲν εἶναι τὸ πετράδι αὐτὸ πολέμιος φιλογηγικός λίθος

καὶ σὲ ἀσπάζομαι

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΙΛΑΣ

Ῥόμη, Ἰούνιος 1912

✻ ✻

BELLA NAPOLI

(Σημειώσεις ἀπὸ τὸ Καρνέ μου)

Ἦσαν ἀλήθεια αὐτοὶ οἱ πρόγονοί
μας! Εἶχαν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν
των ἔμφυτον τὸ αἶσθημα τοῦ ὥραϊου.
Καὶ δὲν ἀφῆκαν τίποτε τὸ ὥραϊον,
ποῦ νὰ μὴ τὸ κάμουν ἰδικόν των.

Καὶ αὐτὴν ἀκόμῃ τὴν μαγικὴν
ἀκτὴν τῆς Ἰταλίας, ποῦ φέρει τὸ
ὄνομα τῆς Νεαπόλεως, αὐτοὶ πρῶ-
τοι τὴν κατῴκισαν, ἐλκυσθέντες
ἀπὸ τὴν γοητείαν τῆς φύσεως καὶ
τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους τῆς.

Ἔχουν περάσει δυσόμισυ χιλιά-
δες χρόνια, ἀφ' ἑτοῦ Χαλκιδεῖς ἀποι-
κοὶ ἐκ Κύμης κατῴκισαν τὴν ὥραϊαν
Παρθενόπην, καὶ ἀπὸ τὴν ἐλληνι-

κὴν καταγωγὴν τῆς δὲν διατηρεῖ ἡ σημερινὴ Νεάπολις παρὰ τὰ ὀνόματα
τῶν τοποθεσιῶν τῆς καὶ τὰ μνημεῖά τῆς, ἀρκετὰ ἐννοεῖται, ὅπως ὑπενθυ-
μίζουν τὴν Ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῆς.

Ἡ Πομπηῖα, τὸ Ἡράκλειον, τὸ Παυσίλυπον, ἡ Νησίς, αἱ Σταδιαί, ἡ Βαία, ἡ Κύμη, ὅλα γύρω τέλος φωνάζουν καὶ ἐνθυμίζουν τὴν Ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῆς. Ἄν ψυχολογήσῃ δὲ κανεὶς τοὺς σημερινοὺς κατοίκους τῆς Νεαπόλεως, εὐρίσκει εἰς τὰς φλέβας των κατὰ τὸ Ἑλληνικόν, εἰς τὴν εὐθυμίαν, εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἀδιαφορίαν περὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, εἰς τὸ συναίσθημα τοῦ ὠραίου, εἰς τὸ εὐμετάβλητον τοῦ χαρακτήρος, εἰς τὸ εὐέξαπτον, εἰς ὅλα τέλος τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά, ποῦ ἀπετέλεσαν πάντοτε τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνος.

Ὁ Ναπολιτᾶνος!

Τί παράδοξον ὄν! Εἶναι ἡ δεκάτη τοῦλάχιστον φορὰ ποῦ επισκέπτομαι τὴν Νεάπολιν καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἀκόμη δὲν κατώρθωσα νὰ ἐννοήσω τελείως τὴν ψυχολογίαν τοῦ παραδόξου αὐτοῦ ὄντος, ποῦ ζῇ κάτω ἀπὸ τὸν ὑπέροχον οὐρανὸν τῆς Νεαπόλεως καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὸν γαλανὸν μοναδικὸν ἔκτεινον κόλπον, ποῦ μεθύσκει, γοητεύει καὶ ἐνθουσιάζει.

Θέλω ν' ἀποτυπώσω στὸ χαρτὶ μερικὰς ἐντυπώσεις μου ἀπὸ τὴν Νεάπολιν. Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσω — καθὼς δὲν ἤξεύρει κανεὶς ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσῃ θωπεύων μίαν ὑπέροχον ὡμορφίαν, καθὼς δὲν εἰξεύρει νὰ εὕρῃ τὴν πρώτην λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ν' ἀρχίσῃ μίαν ἐρωτικήν ἐξομολόγησιν.

Ἀλλ' ὅπως δήποτε θὰ παραδώσω μερικὰς σημειώσεις ἔτσι στὰ πεταχτά, ὅπως τὰς μαζεῦω ἀπὸ τὸ Καρνέ μου. Δὲν τὰς ἐγγίζω. Διότι κάθε κτένισμα θὰ τὰς χαλοῦσε.

Τὸ θέαμα τῶν δρόμων καὶ πλατειῶν τῆς Νεαπόλεως ἐκπλήττει ἐκεῖνον, ποῦ διὰ πρώτην φορὰν τὴν επισκέπτεται.

Ἕνας διαβολικὸς θόρυβος, μία ζωὴ ἐκκωφαντικῇ ξεχύνεται παντοῦ. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ὅλοι συναντῶνται, σπρώχνονται, γυρίζουν σὰν σβοῦρες, χωρὶς νὰ γκρινιάζουν, διότι κάποιος τοὺς ἐσπρωξε, διότι κάποιος τοὺς ἐπάτησε.

Καὶ ὅταν ὁμιλοῦν μεταξὺ των, ἔτσι γιὰ κουθέντα, οἱ Ναπολιτᾶνοι φωνάζουν μὲ χειρονομίας καὶ μὲ μίαν μιμικὴν κωμικωτάτην.

Καὶ ἡ κουθέντα των εὐθὺς μοιάζει μὲ τραγοῦδι. Διότι ὁ Ναπολιτᾶνος μιλεῖ μὲ νότες σηκώνων καὶ χαμηλώνων τὴν φωνήν του σὰν νὰ ἔχῃ μπροστὰ του χαρτὶ μουσικῆς!

Σὰς καταδιώκει παντοῦ μία φωνή, ἓνα συνεχὲς τραγούδισμα, ποικίλον, αἰώνιον, βυκαλιστικόν.

Τὸ ἀποτελοῦν τὸ τραγοῦδι αὐτὸ διάφοροι φωναί, τρυφεραί, μισοσδυσμένοι, γλυκεραί, ἀπειλητικαί, ξεψυχισμένοι, εἰρηνικαί, ἐπίμονοι — ἀλλ' ἐν τούτοις εὐχάριστοι ἐν τῇ ἁρμονικῇ συνόλῳ, τὸ ὅποιον ἀπαρτίζουν.

Ὁ λουστρος ἀπὸ τὴν γωνίαν τοῦ δρόμου σὰς φωνάζει εἰς μίαν γλῶσσαν διεθνῇ :

— Μοσιού, πολί! (νὰ τὰ λουστράρω!)

Τὸ «Μοσιού» εἶναι ὁ ἐναρκτήριος... κάθε ὁμιλίας τοῦ Ναπολιτάνου, ποῦ θέλει κάτι νὰ σὰς ζητήσῃ.

Μ' αὐτὸ σὰς κράζει ὁ ἀμαξᾶς, ὁ χαρακτηριστικὸς ἐκεῖνος τύπος τῆς Νεαπόλεως, ὁ ἐφημεριδοπώλης, ὁ πλανόδιος πωλητὴς «τῶν μυρίων τίποτε», ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν ἀέργων, τῶν κουρελιασμένων, τῶν λερωμένων, τῶν τεμπέληδων, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν κάτι τι τὸ χαρακτηριστικὸν διὰ τὴν ὡραίαν Νεάπολιν.

Καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς δρόμους, τὰ σοκάκια, τὰς πλατείας, δὲν ἀκούεται τίποτε ἄλλο παρὰ μία συνεχῆς φωνή, μία φωνή, ποῦ μπορεῖ μᾶλλον νὰ ὀνομασθῇ τραγοῦδι.

Ὅλοι τραγουδοῦν σ' αὐτὸν τὸν τόπον... καὶ ὅταν δὲν ψάλλουν ἀκόμη τῆς γλυκῆς καντσονέτες των — ποῦ ξεθωριασμένες φθάνουν ἔως τὰς Ἀθήνας — καὶ ὅταν μαλώνουν καὶ ὅταν βρίζονται ἀκόμη... ὅλοι τραγουδοῦν εἰς τὴν Νεάπολιν.

Καὶ δὲν τραγουδοῦν μόνον οἱ ἄνθρωποι. Καὶ τὰ πράγματα καὶ ἡ φύσις ὅλη ἀκόμη φαίνεται νὰ τραγουδᾷ εἰς τὴν χώραν αὐτήν.

Καὶ ὁ ψίθυρος τοῦ γαλανοῦ κύματος μὲ τραγοῦδι μοιάζει στὸν μαγικὸν ἐκεῖνον κόλπον, καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ποῦ φωτίζει τὴν Παρθενόπην, μοιάζουν μὲ χορδὰς ἀπεράντου λύρας, ποῦ δονεῖται, ποῦ παίζει διαρκῶς μίαν ταραντέλλαν, ποῦ ψάλλει ἓνα τραγουδάκι, μίαν βαρκαρόλαν, μὲ τὴν παθητικὴν ἐκείνην γλυκάδα, μὲ τὴν ὁποίαν μόνον οἱ Ναπολιτάνοι γνωρίζουν νὰ τραγουδοῦν.

O bella Napoli,
o suol beato,
ove sorridere
vuole il creato,

ψάλλει ὁ βαρκάρης λάμνοντας κάτω ἀπὸ τὸ Παυσίλυπον, ψάλλει ὁ χασομέρης ξαπλωμένος στὴν ἀμμουδιὰ τῆς Σάντα Λουτσίας, ψάλλει ἡ μουρομαλλοῦσα Ναπολιτάνα, ποῦ ἔχει δυὸ μάτια ποῦ σφάζουν.

Ψάλλουν ὅλοι!...

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

Δὲν ὑπάρχει ἴσως εἰς τὸν κόσμον λαὸς προληπτικώτερος ἀπὸ τοὺς Ναπολιτάνους. Ἐνῷ ὁ Καμορίστας εἶναι ἕτοιμος νὰ σὰς κλέψῃ τὸ πορτοφόλι, ἐν τούτοις διακρίνων μίαν ἐκκλησίαν μπροστά του ἢ μίαν Παναγίαν ἀπὸ ἐκεῖνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι πλημμυρισμένοι οἱ τοῖχοι τῶν σπητιῶν, σταματᾷ, ἀποκαλύπτεται, σταυροκοπεῖται.

Καὶ μετ' ὀλίγα δευτερόλεπτα εἶναι ἕτοιμος νὰ στολίσῃ ὁλόκληρον τὴν χορείαν τῶν Ἀγίων μὲ φράσεις καὶ ὕμνους, ποῦ μόνον αὐτὸς γνωρίζει.

Ἡ θρησκοπάθειά του εἶναι ἀπερίγραπτος. Εἰς κάθε δρόμον, κάθε στιγμήν, θὰ συναντήσετε μίαν λιτανείαν. Μία εἰκὼν ἀγίου ἢ Παναγίας ἢ Χριστοῦ, περιφερομένη ἀπὸ ἓνα κρεμανταλᾶν καὶ ἀκολουθουμένη ἀπὸ γυναικόπαιδα. Ὁ παπᾶς δὲν εἶναι ἀπαραίτητος πάντοτε. Διότι ἐκτὸς τῶν ἐπισήμων — ὡς εἴπωμεν — λιτανειῶν, τῶν ὀργανουμένων ὑπὸ τοῦ κλήρου, γίνονται καὶ λαϊκαὶ λιτανεῖαι διαφόρων ἰδιωτικῶν εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν γειτονιὰν χαίρουσι φήμην θαυματουργῶν.

Εἶναι τόσο γνωστὸν τὸ θαῦμα τοῦ Σάν Τζινάρου, ποῦ κάθε χρόνον βράζει τὸ αἷμά του σ' ἓνα κύπελλον, ὥστε μοῦ φαίνεται περιττὸ νὰ σᾶς τὸ περιγράψω.

Ἄλλως τε δὲν εἶναι εὐκολος ἡ περιγραφή τῆς σκηνῆς αὐτῆς. Πρέπει νὰ εὑρεθῇτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σάν Τζινάρου τὴν ἡμέραν ἐκείνην, νὰ ἰδῇτε τὴν ἀγωνίαν τῶν Ναπολιτάνων, ἀναμενόντων τὸ θαῦμα, ν' ἀκούσετε τὰς κατάρας των καὶ βλασφημίας, ἐφ' ὅσον τὸ θαῦμα βραδύνει, τὰς κραυγὰς τῆς χαρᾶς των, ὅταν τὸ αἷμα ἀναπηδᾷ καὶ βράζει τέλος μέσα εἰς τὸ κρυστάλλινον δισκοπότηρον, γιὰ νὰ ἐννοήσετε μέχρι ποίου βαθμοῦ φθάνει ἡ νοσηρὰ θρησκοπάθεια τοῦ Ναπολιτάνου.

Ἄλλ' εἶναι τόσα ἄλλα παράδοξα καὶ παράξενα!

Ἐχουν παραδείγματος χάριν εἰς τὴν Νεάπολιν τὸ πόδι τῆς Ἀγίας Ἀννης (αὐτὸ ἄλλως τε δὲν πρέπει νὰ σᾶς φανῇ παράδοξον, διότι καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν σφύζονται διακόσια τοῦλάχιστον καρφιά ἀπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ δέκα κεφαλαὶ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου) ὅταν λοιπὸν μία ἐπιτοκος δοκιμάζει δυσκολίαν εἰς τὸν τοκετόν, φέρνουν τὸ πόδι τῆς Ἀγίας Ἀννης καὶ τὸ ἀπιθώνουν ἐπὶ τῆς κοιλίας τῆς ἐπιτόκου, μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ ὁ τοκετός.

Εἰς τὴν Santa Maria Nuova εἶναι μία κανδήλα μπροστὰ στὴν Παναγίαν, τῆς ὁποίας τὸ λάδι ἔχει θαυματουργὸν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ πονοκεφάλου... εἶναι δηλαδὴ ἐν εἶδος ὑγρᾶς ἀσπιρίνης.

Ὁ ἐσταυρωμένος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Carmine κάθε μεγάλην Παρασκευὴν παρουσιάζει τὸ φαινόμενον νὰ αἱματώνουν αἱ πληγαί, τὰς ὁποίας ἀνοιξαν στὸ σῶμά του τὰ καρφιά.

Καὶ εἶναι Παναγίες ποῦ ἰδρώνουν, εἰκονίσματα ἀγίων ποῦ ἀνοίγουν καὶ τὰ μάτια των, καὶ εἶναι... πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συλλάβῃ νοσηρὰ φαντασία θρησκολήπτων προληπτικῶν!

Κάθε Ναπολιτάνος ὑποχρεωτικῶς φέρει κρεμασμένον ἀπὸ τὸν λαιμὸν τὸ «φυλακτὸ» του, τὸ ὅποσον περιέχει ἢ κοκκαλάκι ἀγίου ἢ ἄλλο θαυματουργὸν ἀντικείμενον. Τὸ φυλακτὸ αὐτὸ τὸ κρεμᾷ ἢ μητέρα εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ παιδιοῦ μόλις γεννηθῇ.

Ἐδιδάσσα κάπου ὅτι αἱ Ναπολιτάνοι ἔχουν διακόσια πενήντα παρατσούκλια καὶ κοσμητικὰ ἐπίθετα διὰ τὴν Παναγίαν — χωρὶς νὰ συμπερι-

λαμβάνονται εἰς αὐτὸν τὸν ἀριθμὸν καὶ αἱ ὕδρεις καὶ βλασφημίαι κατὰ τῆς Παναγίας.

Ἐνα κορίτσι γιὰ νὰ εὕρῃ σύζυγον πρέπει νὰ κάμῃ ἐννέα λειτουργίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου. Κατὰ τὰς ἐσπέρας δὲ τῶν ἡμερῶν τῶν ἐννέα λειτουργιῶν πρέπει νὰ βγῇ εἰς τὸ παράθυρόν της τὰ μεσάνυχτα καὶ νὰ πῇ μερικὰς ὠρισμένας προσευχάς.

Ἄν ἔχῃ τὴν ὑπομονὴν αὐτὴν ἢ νεᾶνις, θὰ ἴδῃ κατὰ τὴν ἐννάτην νύκτα μίαν πυρίνην δοκόν, διασχίζουσαν δίκην κομήτου τὸ στερέωμα.

Ἐπειτα ἀκούεται μία φωνὴ ἀπαγγέλλουσα τὸ ὄνομα τοῦ ποθητοῦ ἐτέρου ἡμίσεος.

Ὅλαι αἱ προλήψεις, αἱ ὑφιστάμεναι εἰς τὴν ὑφήλιον, ἔχουν συγκεντρωθῇ, ἔχουν ἐξογκωθῇ ἀπιστεῦτως χάρις εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ εὐπιστίαν τοῦ ὄχλου.

Ὅλοι πιστεύουν εἰς τὸ βάσκαμα, εἰς τὸ μάτιασμα. Θεωροῦν κακὸ νὰ χυθῇ λάδι, νὰ σχηματίσῃ σταυρὸ τὸ μαχαίρι μὲ τὸ κουτάλι, νὰ σπάσῃ καθρέπτης.

Πιστεύουν τὰ μάγια καὶ τὰς μαγίσσας, τὰ φαντάσματα, ποῦ γυρίζουν στὰ σπίτια.

Ὑπάρχουν μάλιστα σπίτια στοιχειωμένα, τὰ ὅποια οὐδέποτε ἐνοικιάζονται. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ κανεὶς τὴν προληπτικότητά τοῦ Ναπολιτάνου, τὸ μίγμα αὐτὸ τῆς πίστεως καὶ τοῦ ψεύδους, τοῦ μυστικισμοῦ καὶ τοῦ ὕλισμοῦ, τῆς εἰδωλογατρικῆς αὐτῆς ἀφοσιώσεως ἐνὸς λαοῦ, ποῦ θυμίζει ἀκόμη πολὺ τὸν Μεσαίωνα.

SCRIVANO PUBLICO

Μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ σᾶς δώσω Ἑλληνιστὶ τὴν μετάφρασιν τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς, διότι δὲν θ' ἀποδίδῃ ἀκριβῶς τὴν κυριολεξίαν τῆς φράσεως.

«Δημόσιος γραμματεὺς» θὰ τὴν μετέφραζε κανεὶς φιλικῶς διακείμενος μὲ τὸν Ὁλλενδόρφον.

Αἱ! Τί ἐκαταλάθατε ἀπὸ τὴν μετάφρασιν αὐτὴν; Δὲν εἶναι καλλίτερον λοιπὸν νὰ σᾶς ἀναπτύξω τὸν θεσμὸν αὐτὸν τοῦ «Σκριβάνου Πούμπλικου»;

Ἡ Νεάπολις εἶναι ἀπὸ τὰς πόλεις ἐκείνας, ποῦ δυσκόλως ξεκολλοῦν ἀπὸ τὰς παλαιὰς συνηθείας, ἀπὸ τὰς παραδόσεις.

Ὁ Ναπολιτάνος ζῇ μὲ ὀκνηρίαν, ἢ ὅποια δὲν τοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀποσπασθῇ εὐκόλως ἀπὸ τὸ παρελθόν.

Διὰ τοῦτο εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν θὰ βρῇτε ὅχι μόνον μνημεῖα, ἀλλὰ καὶ λείψανα, οὕτως εἰπεῖν, ζωντανὰ τῆς μεσαιωνικῆς ζωῆς. Ἐν ἀπὸ τὰ λείψανα αὐτὰ εἶναι καὶ ὁ «Σκριβάνο Πούμπλικο».

Κάτω ἀπὸ τὰς στοάς τοῦ θαυμασίου θεάτρου τοῦ Σάν Κάρλο ὑπάρ-

χουν δύο ακόμη (ήσαν τρεις έως πέρυσι) τοιοῦτοι, εἶναι ὅμως καὶ ὀλίγα ἄλλα ἀκόμη σημεῖα τῆς πόλεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐγκατασταθῇ.

Μὰ τί εἶναι αὐτὸς ὁ «Σκριβάνο Πούμπλικο» ἐπὶ τέλους;

Εἶναι ὁ γραμματεὺς τῶν ἀγραμμάτων ἐδὺο λέξεις.

Μπροστὰ σ' ἓνα γέρικο καὶ ξεθωριασμένο τραπεζάκι κάθεται ὁ γέρος μὲ ψηλὸ καπέλλο (σήμερα μόνον ἓνας φορεῖ ψηλὸ καπέλλο, οἱ ἄλλοι ἔγιναν δημοκρατικοὶ μὲ ῥεπούμπλικαν) καὶ περιμένει τὸ δουλικό, τὴν γρηῃν, τὸν ἄνθρωπον τοῦ λαοῦ, ὁ ὅποιος θάτοῦ δώσῃ μίαν δεκάραν διὰ νὰ τοῦ γράψῃ ἓνα γράμμα.

Πελώρια ἐπιγραφαὶ

κρεμασμένοι ἐπάνω ἀπὸ τὸ τραπεζάκι ἀναγγέλλουν ὅτι ὁ Σκριβάνο Πούμπλικο ἀναλαμβάνει τὴν συγγραφὴν... ἐπιστολῶν, τηλεγραφημάτων, ἀναφορῶν, αἰτήσεων καὶ κάθε εἶδους χαρτιῶν, σχέσιν ἐχόντων μὲ τὸν ἔρωτα... ἢ τὰ δικαστήρια.

✱ I. A. ΑΡΣΕΝΗ: ΜΙΧ. Α. ΡΑΦΑΗΛΟΒΙΤΣ «ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ», ✱ 13^{ον}

✱ SCRIVANO PUBLICO ✱

“Ένας μάλιστα Σκριβάνος κάτω από τὸ Σάν Κάρολο ἔχει μίαν πελωρίαν ἐπιγραφὴν λέγουσαν Ἰταλιστί:

«Μεταφράζεται ἡ Γαλλικὴ».

Φαντασθῆτε μετάφρασιν Γαλλικῆς ἀπὸ τὸν Σκριβάνον αὐτόν, ποῦ δὲν γνωρίζει νὰ γράψῃ ... οὔτε τὴν γλῶσσάν του!

Εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν, καθὼς γνωρίζετε, βασιλεύει ὁ ἀναλφαθητισμός. Ὅγδῶντα τοῖς ἑκατὸν εἰς τὰ χωρία καὶ σαράντα τοῖς ἑκατὸν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἀγράμματοι.

Γι’ αὐτὸ δσάκις ἐπέρασα ἀπὸ τῆς κολῶνας τοῦ Σάν Κάρολο δὲν εἶδα ποτε τοὺς Σκριβάνους αὐτοὺς μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα.

“Ένας γέρος μελαγχολικὸς ὑπαγορεύει μὲ πόνον μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Σκριβάνον.

Πότος ἤξεύρει πόσον καιρὸν εἶχε νὰ λάβῃ ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸ παιδί του, τὸ ὅποιον ὁ πόθος τοῦ πλουτισμοῦ ἔρριπεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Καὶ ὁ γέρος λέγει ἑκατὸν λέξεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ Σκριβάνος μόνον πέντε γράφει· ὁ πατρικὸς πόθος φθάνει πολὺ ἐξατμισμένος μέχρι τῆς πέννας τοῦ Σκριβάνου, ὁ ὅποτος, σὰν τὸ γιατρὸ μὲ τὰς ἐγχειρήσεις, εἶναι καὶ αὐτὸς συνηθισμένος μὲ τέτοιους ψυχικοὺς πόνους, παράπονα, ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις καὶ ἐγκαταλείψεις δουλικῶν.

Παρέκει, σιμὰ εἰς ἓνα ἄλλον Σκριβάνον, στέκει ἓνα κορίτσι χωρὶς καπέλλο, καλοχτενισμένο, παχουλό.

Ἡ μικρὰ Ναπολιτάνα μὲ τὰ ἐκφραστικὰ τῆς μάτια κινεῖται ὅλη. Μὲ τὰ χέρια, μὲ τὸ κορμί, μὲ τὸ στόμα ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Σκριβάνον ἐνθουσιασμένη σὰν νὰ πετᾷ στὰ ὕψη.

Τοῦ ὑπαγορεύει χωρὶς ἄλλο ἐπιστολὴν «πρὸς τὸν λατρευτόν» τῆς.

Ὁ Βεζζούβιος πρὸς τ’ ἀριστερὰ καπνίζει καὶ ἡ θάλασσα πέρα κάτω τῆς Σάντα Λουτσίας παιγνιδίζει εἰς ἐρωτικὰς θωπείας μπλεγμένη μὲ τὰς χρυσὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Καὶ ὁ ἔρωσ φλογίζει τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ναπολιτάνων, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν δουλικῶν, τὰ ὅποια καταφεύγουν εἰς τὴν σοφίαν τῶν Σκριβάνων, ὅπως ἀποτυπώσουν ἐπάνω στὸ χαρτὶ τὸν διάπυρον πόθον, τὴν αἰωνίαν πίστιν των μέχρι τάφου... καὶ τὰ λοιπά.

Κι’ ἔτσι οἱ Σκριβάνοι βρίσκουν δουλειὰ ἀπὸ πέντε χρόνια, ποῦ ταχτικῶς ἐπισκέπτομαι τὴν Νεάπολιν, καὶ ποτὲ δὲν τοὺς εἶδα ἀέργους.

Ἐπήγα προχθές νὰ ζητήσω ἓνα γέροντα Σκριθάνο ποῦ εἶχα ἰδῆ πέρυσι, μάλιστα ὠμιλήσαμεν μαζὺ . . . . περὶ τοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἐφέτος δὲν τὸν εἶδα τὸν γερο-συνάδελφο (ἐξ ἀγχιστείας, ἃς ποῦμε συνάδελφον, ἀληθινὰ οἱ δύο μας εἴμεθα ἀπὸ τοὺς «γράφοντας»). Τὴν θέσιν τοῦ τὴν εἶχε καταλάβει ἓνας νέος μὲ ρεπούμπλικα, ὁμοιάζουσιν μὲ τὸ ψηλὸ καπέλο τοῦ προκατόχου τοῦ . . . . κατὰ τὸ ξεθώριασμα καὶ τὴν ἡλικίαν.

— Πῶς δὲν εἶναι πλειά ἐδῶ ὁ γέρος; τὸν ἠρώτησα.

— Ποιὸς γέρος; μοῦ εἶπε μὲ ἀπορίαν.

— Ἐκεῖνος ποῦ πέρυσι ἔγραφε, σ' αὐτὸ τὸ τραπέζι!

— Σοῦ ἀφήκε ὑγειά, σινιορίνο, μοῦ ἀπήντησεν. Εἶναι καιρὸς ποῦ πέθανε!

Ὁ φτωχός! Πέθανεν, ἀφοῦ ἔγραψε μυριάδας ἐπιστολῶν, ἀπένταρος καὶ ἐτάφη δαπάνῃ τοῦ δήμου—οὐχὶ ἐννοεῖται τιμῆς ἔνεκεν, ἀλλὰ διότι εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ὄλων τῶν δήμων ὑπάρχει κονδύλι γιὰ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι, ἀποθνήσκοντες δὲν ἀφήνουν παρὰ τὸ βρώμικο κορμὶ των. Ἀλλὰ τί φυσικώτερον ἀπ' αὐτό; Μήπως τὴν αὐτὴν τύχην δὲν βρίσκουν καὶ δὲν ἀποθνήσκουν πένητες ἄνθρωποι ποῦ εἶναι περισσότερο ἀπὸ Σκριθάνοι, ὅπως ὁ Παπαδιαμάντης, διὰ ν' ἀναφέρω ἓνα μεγάλον, καὶ ἀτυχῶς Ἑλληνα, ποῦ πέθανε στὴ μεγάλητερη φτώχεια!

ΣΑΝΤΑ ΛΟΥΤΣΙΑ

Ὅσοι γνωρίζετε τὴν Νεάπολιν ἀπὸ τὰς ὥραιās «καντσονέτας» τῆς, ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ παθητικὰ ἢ πεταχτὰ τραγουδάκια, ποῦ εἶναι παγκοσμίως γνωστὰ, φαντάζεσθε βέβαια ὅτι ἡ Σάντα Λουτσία εἶναι καὶ τι τὸ ἰδιαίτερον, τὸ διαφορετικόν, τὸ μοναδικόν, καὶ τι ποῦ δὲν μοιάζει μὲ κανὲν μέρος τοῦ κόσμου. Ἔτσι τὸ ψάλλει ἡ παθητικὴ καντσονέτα.

Ἦτο πράγματι τοιοῦτον, ὅταν ἐγράφη ἡ καντσονέτα αὐτή, πρὸ εἰκοσι δηλαδὴ χρόνων. Μία γωνία τοῦ κόσμου πρωτότυπος, χαρακτηριστικῆ, μοναδικῆ πραγματικῶς. Σήμερα ὅμως δὲν εἶναι πλέον. Ἐκεῖνος ποῦ θάρθῃ νὰ τὴν ἀναζητήσῃ εἰς τὸ φυσικόν, ὅταν τὴν ἔπλασεν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παθητικῆς γλυκειᾶς αὐτῆς Καντσονέτας, θὰ δοκιμάσῃ μίαν ἀληθῶς βαθεῖαν ἀπογοήτευσιν.

Ἡ Σάντα Λουτσία ἐχάθη.

Ἡ σκαπάνη τῆς προόδου, σπρωχνομένη ἀπὸ τὴν δικαίαν φωνὴν τῆς

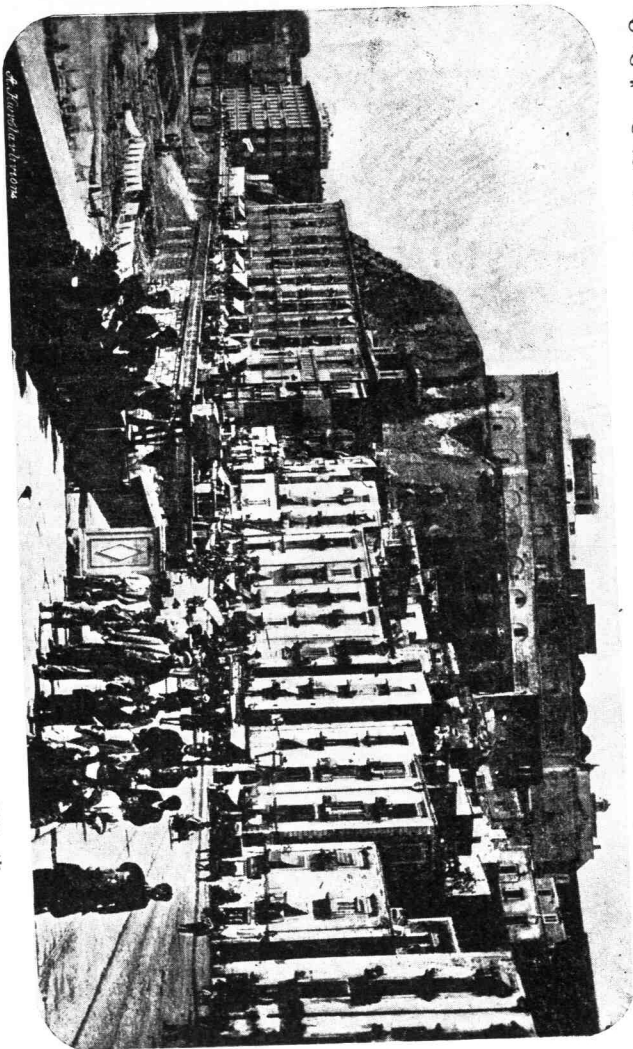
*
H
*
A
H
A
O
N

*
S
E
I
F
E
R
T
*

υγιεινής, επενέβη και εξεκοίλιασε—κατά την χαρακτηριστικήν Ἰταλικήν λέξιν—τάς στενωπούς, τὰ ὑγρά ἀνήλια σοκάκια, τὰ ὅποια ἦσαν τόσον γραφικά, τόσον χαρακτηριστικά, ἀλλὰ και τόσον ἀνθυγιεινά ταυτοχρόνως.

Ἡττήθη ἡ πόλις, ἡ ῥωμάντσα, ἀπὸ τὴν ὑγιεινήν. Ἄχ! Ὁ εἰκοστός αἰὼν εἶναι θηριώδης πολέμιος τῆς ποιήσεως μὲ τὸ φάσμα τοῦ μικροβίου, ποῦ διαρκῶς μᾶς ἐπισειεῖ.

Καὶ ἀπὸ τὸ ξεκοίλιασμα αὐτὸ τῆς Νεαπόλεως ὑπέστη θανάσιμον τραῦμα κυρίως ἡ Σάντα Λουσία, ἡ ὑπέροχος αὐτῇ παραλία, ἡ ὅποια μπροστὰ εἰς μίαν θάλασσαν μοναδικὴν καὶ ἕνα ὀρίζοντα ἀφάνταστον, γαλανόν, γεμάτον πόλιν, παρουσίαζε σπίτια λερωμένα, παμπάλαια, μὲ παράθυρα στολισμένα μὲ γαρυφαλιές, γλάστρες βασιλικῆς καὶ βρώμικα κουρελιασμένα

✧ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ✧ Ἡ ΓΡΑΦΙΚΗ SANTA LUCIA ΟΠΩΣ ΗΤΟ ΑΝΟΤΕ ✧

ροῦχα, ἀποτελοῦσα ἕνα σύμπλεγμα, ἐν σύνολον ἀληθῶς χαρακτηριστικόν. Ὅλα αὐτὰ ἐτελείωσαν, ἐξηφανίσθησαν, δὲν ὑπάρχουν, δὲν ὑπάρχουν πλέον.

Σήμερα ἡ Σάντα Λουσία ἐξυπηρετεῖ ὅλους τοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινής,

με πλατεῖς κανονικοὺς δρόμους, με ὠραιότατα, πελώρια, καινουργῇ παλάτια, με ξενοδοχεῖα τελειότατα, μεγαλοπρεπῇ ὅσον καὶ ἀκριβότατα, με μίαν μορφήν ἐπὶ τέλους συνήθους συνοικίας εὐρωπαϊκῆς μεγαλουπόλεως—ἀλλὰ δὲν εἶναι πλέον ἢ παληὰ Σάντα Λουσία, ἡ ποιητικὴ ἐκεῖνη γωνία, τὴν ὁποῖαν ἔψαλλαν οἱ Ναπολιτᾶνοι ῥαψῶδοι με μύρια γλυκύτατα παθητικὰ τραγουδάκια.

Ἄχ! αὐτὴ ἡ πρόοδος, ἡ ὑγιεινὴ, ὁ πολιτισμός. Συνώμοσαν καὶ ἐκήρυξαν σταυροφορίαν κατὰ τῆς ποιήσεως, τῆς ῥέμβης καὶ τοῦ ἰδανισμοῦ.

Ἄλλοτε κάτω εἰς τὴν παραλίαν τῆς Σάντα Λουσίας ἦσαν βάρκαι ἑτοιμαὶ νὰ σᾶς πάρουν εἰς ἐκδρομὴν ἀνὰ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως καὶ βάρκαι, ποῦ ψάρευαν. Στὴν ἄμμουδιὰ γυναῖκες, ἄνδρες, παιδιὰ ξαπλωμένοι πωλοῦσαν ψαράκια τηγανητὰ ἢ «φρούτα τῆς θάλασσας» μύδια, στρεῖδια, κταποδάκια βρασμένα.

Ἄλλαι γυναῖκες πωλοῦσαν «πασατέμπο», ἐνῷ κάτω στῆς βάρκες τῶν οἱ ἄνδρες καπνίζοντες τὴν πίπαν των ἐτοίμαζαν τὰ δίκτυά των διὰ τὸ νυκτερινὸ ψάρεμα.

Ἦτο μία ἀποικία ψαράδων, μία συγκέντρωσις χαρακτηριστικὴ καὶ εὐθυμος, πρωτότυπος, μία ζωγραφιὰ μοναδικὴ με fondo ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὴν γαλανὴν θάλασσαν καὶ τὸν καπνίζοντα Βεζούβιον, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο τὰ γέρικα σπίτια ποῦ τώρα πλεῖα δὲν ὑπάρχουν.

Σήμερα θὰ βρῆτε βάρκες καθαρὲς γιὰ ἕνα περίπατο στὴ θάλασσα, με ταπέτα, με προσκέφαλα, θὰ βρῆτε βαρκάρηδες, σχετικῶς καθαρούς, με πηλίκια τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα ξενοδοχείου στὸ κεφάλι.

Ἀλλὰ μιὰ ἐκδρομὴ στὸν κόλπον με μίαν τέτοιαν βάρκαν, μ' ἕνα τέτοιο βαρκάρην δὲν διαφέρει διόλου ἀπὸ μιὰν ἐκδρομὴν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Φαλήρου καὶ δὲν ἔχει τίποτε ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ὁμορφίαν, ἀπὸ τὴν ποίησιν, ἀπὸ τὸ ξεχωριστὸν καὶ ἰδιαιτέρον ποῦ εἶχε μιὰ ἐκδρομὴ πρὸ εἴκοσι χρόνων, ὅτε ἡ Σάντα Λουσία ἦτο βρώμικη, ἀνθυγιεινὴ, ὅταν ἡ βάρκες ἦσαν χωρὶς ταπέτα, ἐλεειναί, ὅταν ὁ βαρκάρης, τύπος λαζαρόνου, με τὴν χονδρὴν πίπαν στὸ στόμα, σᾶς θύμιζε παληοὺς χρόνους ῥωμαντισμοῦ, ποῦ δὲν ξαναγυρνοῦν πλεῖα.

Τὰ στρεῖδια σήμερα πωλοῦνται εἰς κομψὰ τραπεζάκια, αἱ γυναῖκες, ποῦ πωλοῦσαν τὰ τηγανητὰ ψαράκια, ἔφυγαν ἀπ' ἐκεῖ καταφυγοῦσαι εἰς ἄλλας στενωποὺς τῆς πόλεως καταλλήλους διὰ τὸ ἐμπόριον των, τ' ὁποῖον δὲν ἔχει πλέον θέσιν μπροστὰ ἀπὸ τὰ πελώρια μαρμάρια παλάτια τῆς σημερινῆς Σάντα Λουσίας.

Μόνον οἱ μάγκες τῆς Νεαπόλεως — οἱ περίφημοι καὶ χαριτωμένοι «Σκουνίτσοι», οἱ τετραπέρατοι αὐτοὶ διάβολοι — μένουν αἰωνίως ἀμετάβλητοι, αἰωνίως τεμπέληδες, ἐξυπνότατοι καὶ σκωπτικοί, ἐτοιμότατοι εἰς εὐφρεῖς ἀπαντήσεις, ποικίλλοντες τὴν μονοτονίαν με τὸ αἰώνιον κολύμημά

των, μουσικεύοντες ὅλην τὴν ἡμέραν σχεδὸν μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶναι ἔτοιμοι νὰ κάμουν χίλιες τοῦμπες ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ σᾶς πάρουν μίαν δεκάραν.

Ξαπλωμένος ἀνάσκελα στὸ δρόμο ἢ καθαλικεμένος στὸ μουράγιο τῆς ἀκροθαλασσιᾶς, τραγουδᾷ ἢ σφυρίζει διαρκῶς καντσονέτες, λησμονεῖ πολλάκις

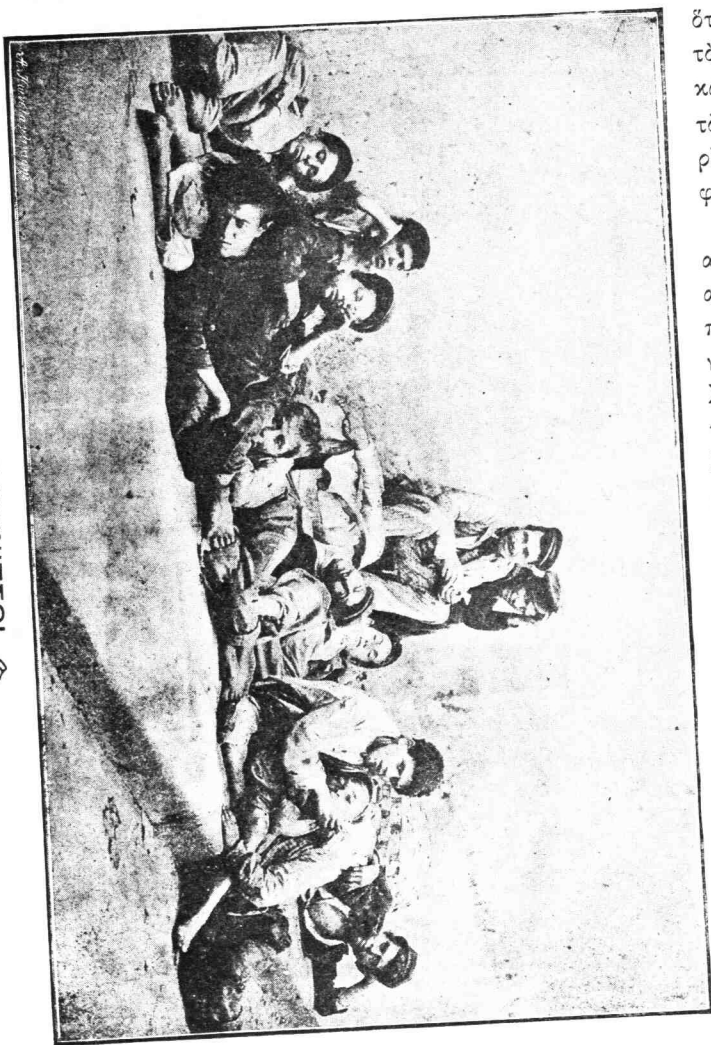
ὅτι ἐπέρασε τὸ μεσημέρι καὶ σιμώνει τὸ βράδυ χωρὶς νὰ ἔχη φάγει τίποτε.

Τὸ χαμῖνι αὐτὸ τῆς Νεαπόλεως ἀπέμεινε μονάχα εἰς τὴν Σάντα Λουτσίαν. Ὅσοι λοιπὸν γνωρίζουν τὴν γωνίαν αὐτὴν τῆς Νεαπόλεως ἀπὸ τὰ τραγούδια, ποῦ τὴν ὕμνουσιν, θὰ δοκιμάσουν ἀναμφιδόλως μίαν μεγάλην ἀπογοήτευσιν ἐπισκεπτόμενοι αὐτήν.

Ποῦ εἶναι ἡ Σάντα Λουτσία; Τί ἔγι-

νε; Ποῦ εἶναι ἐκείνη, ποῦ τόσον παθητικὰ μᾶς τὴν περιέγραψαν ἢ καντσονέτες; Θὰ ἐρωτήσουν.

Ἀπλούςτατα. Τὴν ἔφαγεν ὁ Μινώταυρος τῆς προόδου, τῆς υγιεινῆς. Ναί. Δὲν ὑπάρχει πλέον.

❖ ΟΙ ΝΤΕΜΠΕΛΕΣ ΜΑΚΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ❖
❖ ΣΚΟΥΝΙΤΣΟΙ ❖

Ἐκείνη ἀπ' ἐναντίας, ποῦ διατήρησεν ἀκόμη τὴν παλαιὰν χαρακτη-
ριστικὴν φυσιογνωμίαν της, εἶναι ἡ Μερτζελίνα, ἡ ὠραία ἀμμουδιά, ποῦ
ἀπλώνεται παραπέρα, κάτω καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν τρίγωνον σκιὰν τοῦ
Βεζουβίου.

Ἀκόμη ἡ πρόοδος δὲν κατώρθωσε νὰ τὴν μεταβάλῃ, νὰ τὴν ἀλλοιώσῃ,
νὰ τὴν ἀνθρωπίσῃ... δηλαδὴ νὰ τῆς χαλάσῃ τὴν φυσικὴν της ὀμορφίαν.
Ἀλλὰ μὴν ἀμφιβόλλετε ὅτι δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρὰ της.

Ἐν τούτοις ἐκεῖ θὰ βρῇτε τώρα ἐν μέρει τὴν χαρακτηριστικὴν ἐκεί-
νην ἀκαταστασίαν, ποῦ διέκρινεν ἄλλοτε τὴν Σάντα Λουτσίαν.

Ἡ θάλασσα τῆς Μερτζελίνας γελᾷ ὑπὸ τὴν ῥόδινον φωταύγειαν τῶν
ὠραίων τῆς Νεαπόλεως ἡμερῶν, γελᾷ καὶ παιγνιδίζει κατὰ τὰς μαλακὰς
βελουδίνους καλοκαιρινὰς νύκτας, ὅταν σὲ κάθε ἀκτίδα τοῦ φεγγαριοῦ
σπάζουσα ἐπάνω στὴν ἐπιφάνειάν της φαίνεται σὰν νὰ κομματιάζεται εἰς
μυριάς λεπτοτάτας ἀσημένιας ἄλλας ἀκτῖνας, γελᾷ ἡ θάλασσα τῆς Μερ-
τζελίνας ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πανιὰ τῶν πλοιαρίων της, ποῦ μοιάζουν μὲ
εὐθύμους σκέψεις λικνιζομένας εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς φαντασίας, στοὺς
κόλπους τῆς ῥέμβης, εἰς τὰς θωπείας τοῦ ὀνείρου, ποῦ εἶναι γλυκύτερον
ἀπὸ κάθε πραγματικότητα. Καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ γελᾷ καὶ παιγνιδίζει
πάντα ἡ θάλασσα τῆς Μερτζελίνας....

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΙΛΑΣ

